

UČITELJSKI LIST

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

Izhaja l., 10. in 20. vsakega meseca. — Slovenski rokopisi naj se pošljajo na uredništvo v Sežani na Krasu, hrvaški na naslov: Vinko Šepić, nadučitelj u Buzetu. — Izdaja „Zveza slovanskih učiteljskih društev v Trstu“, za uredništvo odgovoren Silvester Pertot. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane L 24.— Upravništvo v Trstu, ulica Molin grande 16, l. n. — Tekoči poštni račun. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Štev. 21

V Trstu, dne 20. julija 1922.

Leto III.

DELEGACIJSKO ZBOROVANJE V GORICI

*Io non ho creduto nella morte
ma nella vita.*

Mazzini.

Ime Gorica je združeno z najstrašnejšimi imeni krajev, koder je šel veliki vojni požar. Njena polja so polna grobov, njeni griči so prepojeni krvi, vzdihljivi ljudstva, ki je prišlo semkaj umirati od vseh strani neba, so v tem solnčnem, brezskrbnem ozračju nad Sv. Markom in Oslavjem, nad Sv. Gabrijelom in Kalvarijo. Toda kakor je strahobno kovalo jeklo to zemljo, ljudi in ustvaritve, vendar ni uničilo, kar so zgradili rodovi v teku vekov, kar so postavile neštete, brezimne roke. Polja z grobovi rodijo speč, griče prerašča novo zelenje, sinje nebo je mirno in čisto, kakor bi nikdar ne videlo viharnih apokaliptičnih jezdecev. Življenje je močnejše od smrti, kipi kvišku in zmaguje.

V Gorico, v mesto ognja in meča, je sklicala letos Zveza slovanskega učiteljstva svoj kongres. Kdor je videl našo negotovost na ustanovnem zborovanju, malodušje pri delegacijskem zborovanju l. 1920. in skrb v l. 1921., bo priznal, da smo preživeli težko dobo. Samo še vojna leta se morejo meriti s tem časom, ki je za nami. Nihče sicer ne more vedeti, kaj bo še vse prišlo nad učiteljstvo, toda Gorica je mejnik, ki zaključuje eno razdobje. Prestali smo, organizacija prehaja iz boja močnejša in utrjenejša, življenje zmaguje. Znak zdravja in sile je, če se naš stan ni udal fatalizmu, ko so visele nad nami težke grožnje. Zato je tudi naš pogled v prihodnost trden in miren.

Danes se naglo oblikujejo razmere v deželi, ki so bile še pred kratkim kaotične, v stalnejše forme. Duhovi se ločujejo — saj niso bili v resnici nikdar združeni — in krči in bolečine spremljajo to ločitev. Vsem javnem življenju se, kakor v zrcalu, polagoma odbija ta pojav in temelji dosedanjih političnih razmer se vidno rušijo. Ta čas je Zveza slov. učiteljstva Julijske Krajine trdnejša kakor kdaj poprej. Tudi mi smo imeli svoje notranje boje, toda če vsa znamenja ne varajo, smo jih izbojevali, koristni stanu in šole so bile močnejše, kakor nasprotja med nami, poštenje in idealizem stanu sta ojačila centrifugalne sile v organizaciji, ki je ostala krepka in enotna vzlic notranjim in zu-

nanjim težkočam. Zadoščenje ima, kdor je s svojimi prizadevanji pripomogel, da se je Zveza v težkih dneh in v kljub sovražnim silam utrdila in razrastla.

Dasi je Zveza stanovska organizacija in ravno kot taka lahko združuje vse učiteljstvo neglede na politično pripadnost, ima vendar tudi v javnem življenju naše zemlje močen vpliv, v kolikor smo učitelji nesebični delavci v javnosti, ki nam ni delo prazna fraza, marveč dolžnost do ljudstva. Z ljudstvom smo eno, njegov gospodarski in kulturni napredek je naš napredek, njegove pravice so naše pravice. Vse prepogosto je ljudstvo za svoje pravice prevarano in kar učitelj seje v potu svojega obraza, pridejo na lahko požet ljudje, ki nas smatrajo za svoje najemnike. Tu je organizacija učiteljstva najboljši korektiv. Kakor smo v svojem javnem delu nesebični, vržemo le organizirani lahko svojo voljo in načelo poštenosti na tehniko, bodisi posredno ali neposredno. Cim krepkejša je torej naša organizacija, tem boljše za stan in za ljudstvo, ki mu služimo, tesno združeni z njim, v veselih in težkih urah. Delo v prosep naše stanovske organizacije ni v najmanjši meri delo za napredek naše zemlje, zato kljubuje Zveza vsem udarcem in se razvija v borbi z ovirami.

Če se ozremo na dosedanje delo, vidimo, da se nismo umikali, da nam ni bilo treba nikdar nazaj. «Našo nado» smo sicer morali ustaviti, toda če pretehtamo vzroke, tudi to ni bil umik. Nismo se strašili truda, zato nas je spremljala sreča pri iniciativah. Največjega pomena pa je seveda, da smo imeli v svojih prizadevanjih povsod dovolj sposobnih moči. Z razširjanjem Zvezinega delokroga pridobivamo torej tudi torišča za udejstvovanje in razvijanje zmožnosti poedincev v stanu ter dvigamo kapital, na katerem — vidi se že — smo bogatejši, kakor bi bilo pričakovati z ozirom na naše število. Zemlja pa, iz katere so trumoma bežali intelektualci, ničesar bolj ne potrebuje, kakor mož, ki bo do pomagal ljudstvu do uveljavljenja s tem, da dvignejo njegovo znanje, ki je bilo in ostane eden najsilnejših izenačevalcev v družbi.

Tudi na letošnjem delegacijskem zborovanju je ostalo učiteljstvo zvesto samo sebi: ne nazaj, marveč dalje z vztrajnim delom, kvišku z onim krepkim idealizmom, ki je last zdravega

rodu, vzgojenega v samozatajevanju in žrtvovanju. Res je, zvišala se je članarina za 2 liri mesečno in delegatje so prevzeli dolžnost, da v svojih društvih propagirajo ustanovitev Učiteljske tiskarne, za katero bo treba deležne glavnice, toda realen uspeh naših dni v Gorici je vzdržanje obeh Zvezinih listov, zagotovitev obstanka učiteljskega pevskega zbora, ki je končno vendarle prešel svoje mrtvo točko, in razširjenije samoizobraževalne akcije. Naša organizacija živi, vzlic vsem uimam je žetev dobra, jugoslovansko učiteljstvo Julijske Krajine lahko z zadoščenjem zre na to, kar zmore.

* * *

Že v sredo zvečer (5. jul.) so bili prvi učitelji v Gorici, in sicer pevci, ki so imeli v četrtek prvo celodnevno, naporno vajo. Tudi petek je bil določen za vežbanje, dasi so se popoldne zbrali člani obeh odsekov in zvečer ob 19. uri tudi ves upravni odbor k posvetovanju. Razpravljanje je bilo mirno in stvarno, le zadeva štirih delegatov trž. učit. društva se je razrastla v grozeč oblak. Medtem ko je imel zbor glavno vajo na odru v Trgovskem domu, se je v gornjih prostorih reševala «križa» — če je vredna tega imena v navednicah —, se je sestavil dnevni red deleg. zborovanja in so se določili poročevalci.

V soboto (8. jul.) so se delegatje zbrali kmalu po določeni uri v veliki dvorani Trgovskega doma. Posamezne skupine včlanjenih društev so se povečini držale skupaj, tuintam gostje, spredaj na nizkem odru Zvezino vodstvo, predsednik, tajnik in blagajnik, pri stranski mizici dva zapisnikarja za stanovsko glasilo. Med delegati je videti starejše bojevnike za stan in organizacijo, ki ne zamudijo nobene bitke, pa tudi mlade moči, ki so šele po svetovni vojni v našem stanu. Razpoloženje je mirno, radovednost je močnejša kot napetost, delegatje vedo, da ni v poslednjem času razburjalo Zveze nikako posebno kočljivo vprašanje.

Predsednik tov. Germek otvori zborovanje, pozdravlja delegate in jih poziva, naj stvarno razpravljajo. Polaga vsem na srce, naj bi jih vodila misel na naše šolstvo, ki je predvsem odvisno od dobrega učiteljstva. Boriti se nam je tudi za stan in v to je poklicana organizacija, ki se mora čim bolj ojačiti. Nato omenja krnske dogodke, radi katerih so morali nekateri naši tovariši bežati z domov. Pri tej priliki se je razdejal tudi spomenik skladatelja, pokojnega tovariša H. Volariča, ki je bil blaga, mehka duša.

Nekaj tovarišev(ic) nas je zapustilo za vedno, to so: Bukovec, Matelič, Gerželj, Trampuž in Cenčič. Slava pokojnim! (Delegatje vstanejo).

Takoj nato da predsednik besedo tov. Križmanu, ki pozdravi delegacijo v solnčni Gorici pod lastno streho v imenu Goriš. učit. društva.

Po verifikaciji delegatov vpraša za besedo tov. A. Širok v imenu organizacijskega odseka ter predlaga, da se smatrajo za delegate trž. učit. društva prvotno izvoljeni tovariši, ki so pa pozneje odložili svoje mandate.

Predsednik (odločno): Bodimo resni! Mandate so odložili, namestniki so tukaj. Vprašam delegacijo, ali je umestno in potrebno, da se o tem razpravlja! Zame je stvar končana.

Tov. Hreščak in Pahor hočeta besedo.

Predsednik: Ne pustim, da se razpravlja! Ne dam besede! Pozivam tov. tajnika, da poda svoje poročilo!

Tajnik Rodé poroča:

Po dveh in pol letih obstoja Zveze se četrtrič zbira danes Zvezin deleg. zbor, da pregleda svoje vrste, svoje račune in delovanje. Minolo poslovno leto nam dokazuje, da Zveza mnogo doseže, če le hoče, Zvezine ustanove so v preteklem letu napredovale. Napredovali smo z ustvaritvijo pevskega zbora, ki je v najkrajšem času že dvakrat nastopil z najboljšim uspehom, pričeli smo samoizobraževalno akcijo med učiteljstvom. V dobrih dveh letih torej štiri ustanove in to v tako težkih in burnih časih. Poleg tega pa so se reševala še druga važna vprašanja, o katerih smo že poročali in bo delegacija čula tudi danes. Čas je zlato, zato prihajam k stvari.

(Tajnik govori o delegac. zborovanju v Vipavi 10. in 11. septembra lanskega leta, poda glavne momente in preide k delu Zveze po kongresu).

Za nevihte se vreme razjasni. Duhovi so se pomirili. Vseh je zopet obvladovala zavest, da je treba Zvezo ohraniti, zavlada je prepričanje, da brez nje ni nas.

Kmalu je poletel poziv do včlanjenih društev, da si izbere zastopnike v upravni odbor, ki je že 13. okt. l. l. imel svojo sejo in katere namen je bil, da se pravilnim potom izvedejo volitve a) vodstva «Zveze», b) upravnega odbora in odsekov. Ker je bilo o tej seji podano izčrpno poročilo v listu, naj tu omenim le izvleček te seje.

V vodstvo so bili voljeni:

Predsednik: Anton Germek,

tajnik Silv. Rode,

blagajnik K. Gruntar.

Upravni odbor tvorijo:

1) Ivo Šepić za «Jgsl. uč. dr.» Pazin.

2) Bogomil Medvešček za «Slov. učit. dr. za Istro».

3) Ivan Daneu za «Tržaš. učit. društvo».

4) Al. Hreščak za «Sežansko učit. društvo».

5) Fortunat Lampret za «Post. učit. društvo».

6) Ign. Križman za «Goriško učit. društvo».

7) Jos. Rakovšček za «Tolm. uč. društvo».

8) M. Mikuž za «Idr. učit. društvo».

9) Jos. Rupnik za «Slom. podružnico».

10) Avg. Rajčič za «Vol. učit. društvo».

Tov. Rajčič je radi drugih poslov odpovedal in se je na njegovo mesto izvolil v uprav. odbor Ante Čiković.

Člani organizacijskega odseka so:

Al. Hreščak, Jož. Ribičič, Al. Širok in Ivan Vouk in tudi urednika listov.

Člani šol. pol. odseka so:

An. Možina, Fr. Mermolja, Her. Kmet, Ivan Mercina in Leopold Paljk.

Oсек za izvenšolsko delo se je opustil, ker je potrebno vzgojevalno delo po društvi in glasilu, predno se dajo učiteljstvu direktive za javno delo.

Že s to sejo je Zveza pričela svoje novo delovanje. V tej seji se je poverilo tudi org. odseku naj čimprej izvede dela, da se tiska «Ročni zapisnik», kakor je bil sklep delegacije.

Upravni odbor je vzel odpoved urednika «N. R.», tov. J. Samca z obžalovanjem na znanje ter določil za novega urednika tov. J. Ribičiča.

Sklenilo se je tudi, da bo «Učit. list» z novim letom izhajal trikrat na mesec. Pozneje se mu je še določila revialna oblika. Ta sklep se je točno izvršil in po novem letu izhaja list trikrat na mesec.

Ker se je v gor.-grad. delu Jul. Kraj. začela akcija za izboljšanje plač in se je ital. učiteljstvo izreklo za solidaren nastop s slovenskim, je Zveza imenovala v to svrhu svoje zastopnike tovariše Križmana, Šraja in Urbančiča, da se dogovore o skupnem nastopanju.

Opozarjalo se je na potrebo lastne tiskarne in poverjeno je bilo tov. Mikužu, Lampretu in Rupniku, da oskrbijo informacije, ki bi omogočile študij za realizacijo tega načrta.

Glede zadrug po vseh okrajih je odbor priporočal naj učiteljstvo vodijo le stvarni kriteriji.

Upravni odbor se je načelno izrekel za pevske zbor, upošteval razloge tov. Ribičiča, da bi taka ustanova pripomogla k oživiljenju in konsolidiranju učiteljskega medsebojnega razmerja. Naložil je odbor tov. Ribičiču in org. odseku, da prične takoj s pripravami. V poznejši vodstveni seji se je zadevo še obravnavalo in ker se je zadeva smatrala zrela, je vodstvo pozvalo učit. društva, naj priglasijo člane-pevce in votirajo primerno vsoto za fond Zvezinega zbora. Sklenilo se je tudi, da bo upravne posle vodil zbor sam. Da se je zbor dobro obnesel, sta nam dokazala koncerta v Gorici in Postojni, o katerih se je kritika glasila zelo povoljno. Lahko smo nanj ponosni. Natančneje poročilo o prispevkih za zborov fond nam bo podal blagajnik Zvezinega zbora. Menda so z eno ali dvema izjemama prispela vsa društva.

Glede poučevanja italijanščine je priporočal upravni odbor učit. društvom, da vztrajajo na tem, da šolske oblasti vpeljejo ta pouk s preciznimi ukazi, ki se morajo nanašati na izmero učnih ur in določitev razredov. Vsak drug način naj se odklanja, ker je nesistematičen, povzroča zmedo in služi večkrat namesto stvarni sami, le drugim postranskim, često celo ne popolnoma čistim namenom.

Glede učnih knjig stoji Zveza, na stališču, da se vpeljejo v šole le one, ki jih sestavi Zvezin književni odsek. Kakor nam bo razvidno iz poročil iz stan. glasila, se je ta odsek trudil z vso vmo in nam pripravil za prihodnje šolsko leto zopet nove knjige.

Zveza je intervenirala radi kršenja državljanških pravic svojih članov o priliki upravnih volitev s tem, da je poslala ulogo na osrednji urad za nove pokrajine, na gen. civ. kom. v Trstu ter je pozvala okrajna učiteljska društva, naj skličejo občne zборе in naj na njih protestirajo; kar se je tudi zgodilo.

2. Ko se je ustanovila posvetovalna komisija za šolske zadeve pri gen. civ. komis. v Trstu in sta bila v to iz vrst slov. učiteljstva pozvana F. Kleinmayr in A. Rajčić, je vodstvo «Zveze» pomnoženo še z nekaterimi člani upravnega odbora takoj sklicalo sejo, v kateri so našim delegatom bile dane direktive, ki se morajo ubrati v imenovani komisiji. Naj tu navedem najvažnejše izmed njih. Omeniti je treba že poprej, da je delokrog imenovane komisije zelo majhen, ker je nje namen dajati le nasvete oblastim.

Direktive, ki sta jih dobila delegata, so bile sledeče:

1. Vzpostavijo naj se dež. in okrajni šolski sveti. V te naj pridejo zastopniki ljudstva in učiteljstva.

2. Uredijo naj se učiteljske plače.

3. Upostavi naj se nadzorstvo šol. Nadzorniki naj bodo ljudskošolski učitelji z usposobljenostnim izpitom iz slovenskega učnega jezika. Vsak šolski okraj imej svojega nadzornika. Doba naj se določi. Učni jezik šol naj bo uradni jezik. Šole naj se organizirajo.

4. Ustanavljajo naj se obrtno-nadaljevalne šole. Poskrbijo naj se kmetijski tečaji za učitelje.

5. Šolska obveznost naj traja do 14. leta.

6. Učiteljske naj se prenese v Gorico.

7. Italijanščina naj se vpelje v tri in večrazrednicah. Poučuje naj se po 3 ure na teden.

Učitelj iz italijanščine mora biti usposobljen v slov. jeziku.

8. Učiteljstvu se mora dati pasivna volilna pravica.

9. V komisijo naj se pritegne še predsednik Zveze ali kot njegov namestnik podpredsednik.

Predsedništvo je napravilo potrebne korake, da bi se letos zopet vpeljal meščansko-šolski tečaj. Oblast je obljubila, da bo to stremljenje Zveze podpirala. Vodstvo je vsled tega pozvalo potom lista svoje člane, da bi se priglasili za ta tečaj. Toda odzvalo se je pozivu le malo prilašencev, kar se nam gotovo ne šteje v čast. Skušnja iz lanskega leta nam ne sme biti kot opravičilo. S takim postopanjem si za bodočnost vsake tečaje lahko zapremo. Če se za nekaj zavzemamo, moramo v tem tudi vztrajati.

Glede italijanskih učiteljev na naših šolah je predsedstvo tudi interveniralo. Oblast je vzela izjave Zveze na zapisnik. Zahtevali smo, naj bo glede italijanščine za vse šole in okraje enak ukaz, če bo pa ta v protislovju z našimi nazori, ga bomo skušali ovreči.

Vodstvo je pozvalo potom lista sporazumno z Delegazione Magistrale Isontina vsa društva Goriš.-Gradiščanske, naj na pomladnih letnih zborovanjih sprejmejo resolucije, naslovljene na vlado:

1) da se nemudoma sestavi dež. šol. svet,

2) da se uvede redno poslovanje Okr. šol. svetov, kjer jih še ni ali so zanemarjeni,

3) da se takoj razpišejo mesta učiteljev(ic), kjer so prusta.

Lani je štela «Zveza» 9 društev z 808 člani, letos se je na novo ustanovilo in svoj pristop prijavilo Zvezi učiteljstvo gradiščanskega okraja. Tako šteje Zveza 11 društev s 749 člani.

Vodstvo je imelo v poslovnem letu 9 sej in poleg tega še več sestankov. Živahno delovanje je bilo pa tudi v obeh odsekih in okrajnih društvih, kar nam pričajo pogosta zborovanja in poročila o njih v listu.

Novi rod. Vodstvo mu je poskrbelo novo opremo. Ta list nas navdaja z največjim ponosom in je dolžnost, da se z vsemi močmi zavzamemo zanj.

Ročni zapisnik. Bil je izdan v dobri opremi in odposlan vsem članom za ceno 3.50 L.

Socialni tečaji. Pod okriljem Zveze so bili uvedeni tudi socialni tečaji, katerih namen je pospeševati izobrazbo posebno med mlajšim učiteljstvom. Poročila o njih smo čitali v stanovskem glasilu. O njih nam bo natančneje poročal org. odsek.

Mladinski list «Naša Nada» smo morali opustiti, ker je bil pasiven in bi bil v veliko breme Zvezi, ker je pričel izhajati drugi hrvatski list «Mladi Istranin».

Zaključujem to suhoparno poročilo v nadi, da se bodo vprašanja, ki se bodo obravnavala na današnjem zborovanju, z uspehom dovršila in da bomo prišli do onih ustanov, ki so nam neobhodno potrebne, ki bodo pokazale, da smo zreli in kos nalogom v današnji dobi. Zato tedaj vsi na plan, vsi na delo za uresničenje naših teženj! Vse na altar naše Zveze!

IZ DELEGACIJSKOG ZBOROVANJA U GORICI

Bilo i nas osmoro istarskih Hrvata na tome zborovanju u Gorici. Smatramo se zato sretnima. I putovanje samo, već bilo za nas vrlo zanimivo. Ta putovanja kuda bjesnila ratna furija. Vidjesmo razorene domove, napolak uništena sela, ratne šance, nasipe, jarke; vidjesmo po stanicama razni ratni pribor: željezne žice, mreže i ino. Sve ovo nas podsjetilo na nedavnu prošlost: na borbe na život i smrt, na tolike žrtve, što ih krije kraška kamenita pustoš. Vidiš im grobne križeve, a i više groblja sa šumom spomenika i grobnih humova sa križevima. Hiljade i hiljade mladih žića krije ovaj naš pretužni Kras... Sjetismo se i Borojevića i naše krvi prolivene na toj fronti. Kletve naše, kletve udova i sirota, a ponajveć Bošnjaka, ne dadu mu zaista mirnog počitka ni u grobu! Humci, sela, stanice, pregrade, jarci letjeli pred našim očima sa vlaka, a misli opet bludile su u prošlosti, kad ono stradamo, trpjesmo, ginusmo i umiramo od gladi i pregananja...! — Dojurismo u Goricu, u uvijek lijepu, ugodnu i simpatičnu Goricu. Njena brza Soča ko da svedjer plače i ne može da se naplače, i ne može da opere krvave košulje...! U grad unidjoh pješice da ga bolje vidim i razgledam. Ponosna palača «Trgovski dom» sa svojim slov. napisom i impozantnošću udarila nam u oči. Tu ćemo zborovati, tu će se održavati koncert «Zvezinog» pjevačkog zbora, što ga očekivah nestrpljivo. — Sa zborovanja odnesoh lijep dojam. Vršio se dostojanstveno, mirno i koncilijski, uprav kako se to dolikuje učiteljima i narodnim prosvjetiteljima. Naš «Zvezin» predsjednik, kol. Germek majstorski je vodio skupštinu. U ime goričkog zemalj. odbora govorio je: izvješćivao na dugo kol. Križman, a ujedno i dr. Besednjak, na čigave nekoje izvode, što se čudi nrazumijevanju javnosti za učitelj. stali, odgovori mu vrlo uvno i rječito kol. Hreščak. Upozoriti imamo svoje hrv. istarske kolege na zaključak, kojim se pozivuje društvena članarina za 7 lira mjesečno. Za ovaj prijedlog glasovali su i hrv. delegati, budući oni ne mogu nit smižu osporavati razvoj i napredak naše «Zveze», koja silno rabi novac za nova društvena poduzeća, a to jesu: socijalni tečaj i pjevački društveni zbor. Mi smo naime osvjedočeni, da jedna i druga institucija naša samo blagoslovno upliviše na konsolidaciju «Zveze» i na odgoj učiteljstva, a ujedno nama čine samo čast doma i pred inorocima. A čast je — čast!

Mi nismo se mogli usprotiviti ni drugom zaključku, da se osnuje društvena tiskara, u kojoj svrhu valja da svaki član uplati na obroke sto lira. Molimo svoje sudrugove i braću u Istri, da se ne ozlovolje na ovaj

KONCERT UČITELJSKE ZVEZE

Koncert «učiteljske zveze», na katerem je nastopil Srečko Kumar s svojim zborom in ki je pokazal v sebi skrite reproduktivne sile le deloma, je blesteča obljuba na skorajšen dogodek, ko bodo presenečeni obstali pod mogočnostjo vtisa tudi vsi tisti, ki od zbora pričakujejo izredno redkost, to je, nekaj nepričakovanege, le v sanjah doživetege. — Zbor «Učiteljske zveze» je v vsej Sloveniji edini zbor z napredno ideologijo, edini ima v programu starejše in poznejše nastale umetnine, in sicer ne le najlažje, ampak tudi težje. Gre torej le zato, da se ta program realizira in da se čas, v katerem ima to izvršiti,

mali, ali vrlo potrebni doprinos u korist, napredak, čast našeg udruženja. Mi hrvati učitelji sa Slovenčina jesmo jedno tijelo krvlju, jezikom i težnjama, a Zveza nam je zajednički krov, zajednička obrana i tvrdjava. Mi istarski Hrvati zato smatramo i moramo smatrati usavršavanje napredak i razvitak Slovenaca u Julskoj Krajini našim hrv. napretkom; čast «Zveze» jeste i naša hrv. čast. Mi hrvati učitelji u Istri nismo pravo, a ni obraza, protiviti se razvitku «Zveze», a uopće ni slov. dijelu našeg jugosl. naroda u Julskoj krajini. Što je naše hrvatsko, njihovo je, što je slovensko, opet naše je. I samo s ovog stajališta imamo posmatrati onu povišicu na 7 lira te doprinos od 100 L za osnutak učiteljske tiskare, kojom se hoće jedino koristiti našem staležu i narodu. Držimo se one naše stare al uvijek aktualne: Uzdaš se u se i u svoje kljuse. Pjevačkim zborom, tečajevima, listom, sastancima, zborovanjima i učit. tiskarom zaista sami sebi pomažemo moralno i materijalno. Već dolazi vrijeme, da će se svaka para ili stotinka naša uložena u društvo, svrhe donijeti debele kamate u svakome pogledu. Stoga držimo, da će svjesno hrvati učiteljstvo Istre rado plaćati mjesečno po 7 društ. članarine te uplatiti sto lira u svrhu društ. tiskare. Ne smijemo natrag, ne smijemo crniti svoj obraz u koncertu pred svjetlim obrazima i narodima. Ne vidimo razloga i izlike protiviti se rečenim svojim dužnostima. Članarinu plaćat ćemo mjesečno sa dva litra vina, a sto lira u svrhu ustanovljenje tiskare dionica 'e, što će biti uložena na dobit, a s njome raspolaže ulagatelj.

Ovoliko smatrasmo potrebnim istaknuti o našim novim društ. dužnostima.

Na zborovanju se dašto poprimile razni prijedlozi, kojima se hoće postići bolj moralni i materijalni položaj nas učitelja, kanoti def. uredjenje naših plaća i penzijskog fonda, o čemu svemu razabrat ćeš iz izvještaja.

Istaknuti i akcentuirati moramo naš učiteljski koncert, koji je imao u programu skoro samo zorno pjevanje pod vodstvom vrlo agilnog, zauzetog i sposobnog zborovodje g. Kumara. Pjevalo se izvrsno, akoprem su zadavale našim pjevačima mnogo poteškoće teške moderne kompozicije. Med pjevačima spazismo i naše istarske kolege: Ladavca, Prodana i Mogerovića. Žalimo, što nema tu naših hrvati učiteljica. Sa koncerta odnesosmo najljepše utiske. Rekosmo u sebi: Ovako se štiti i širi učitelj. ugled i poštovanje. Evo, što se postigava organizacijom, radom i žrtvama. Hvala i slava vama dičnim pjevačima! Nadamo se, da će ipak doći doba, da će ovaj naš učit. stoglavni pjev. zbor i u Istri nastupiti i prirediti koncert. To je naša vruća želja. S.

koliker mogoče skrči. Kakor predstavlja «Učiteljski zbor» že s svojim obstojem nekaj izrednega — kje je bilo dosedaj pri nas kaj takega mogoče! — tako je z njim dana tudi možnost izrednih reproduktivnih učinkov. In če pomislimo, da sega učinek, ki ga je zbor dosegel dosedaj že preko laborovih vencev dosedaj obstoječih slovenskih zborov, lahko pričakujemo uspehov, ki bodo frapantni. To pričakovanje utrjuje zlasti dejstvo, da je podlaga vsega reproduktivnega podajanja senziitivnost, v svoji stopnjovitosti možna največjega zblizanja z valujočim tokom v koncepciji ustvarjajočega umetnika.

Srečko Kumar je zadnja leta razvijal moči, kakor jih more njegovi konstituciji dati le v njem skriti

duh — kdo bi od konstitucije s skoraj sentimentalno dušo sicer mogel kaj takega pričakovati. Človek, ki koplji svoje efekte tako, da se tvorijo v njem momenti božanskih refleksov, ki ustvarjajo izrednost pojmovanja in učinkov, ne da bi reproduciral po strogo izmerjeni prevdarnosti. On ni plod svojega

permanentnega dela v navadnem smislu besede, nego je otrok hipov navdajenja. Človek, ki hoče, da je njegova reprodukcija produktivna — če morem to pisati jaz, ki so mi le posebne izrednosti kaj, potem mislim, da smo s stvarjo vsi lahko zadovoljni.
Marij Kogoj.

NEZAUPANJE

Ko se zbiramo, da bi prešteli svoje sile in sestavili proračun vreden naših moči, tedaj moramo redno z enakimi sredstvi pobijati najprej nezaupanje, ki ga goji skupina proti skupini, da, celo član proti članu. Dosledno se namiguje o nekakih temnih oblakih, ki se zbirajo in groze razbiti enotnost — samo iz ljubezni do rešenja. Ta vera v slabo rodi nervoznost, in posledica nervoznosti so nekorektnosti in nepravčnosti. Članu, ki ima najboljši namen utrditi organizacijo s tem, da jo peha v ravne jasno začrtane poti, se odreče beseda, kajti: grm je lep in rožnat, a vrag vedi, če ne tiči kje zajec za grmom! In saj smo živeli v patriarhalni dobi tudi brez kritik, brez programov in razjasnjevanj udobno in tovariško!

Učiteljski zbor! Vrag znaj proti čemu in komu je ta najnovejša strast mladih naperjena!

Izobraževalna akcija! Ta sili v stranko, o tem ni dvoma! Doslej se še ni izkazalo — a ta nova akademija je še mlada — ko doraste, bomo že na jasnem!

Učiteljski list je sicer dober, a ta vrednota ima

FELJTON

DUŠEVNO DELO IN MEZDA

Dolgo sem čakal, da se izgovorim o tem vprašanju. Načeti sem ga hotel že pred tremi leti, takrat, ko še nisem imel toliko izkušenj kakor danes. In evo, čas je, da zopet načnem problem, ki se mi zdi bistvene važnosti za vsakega, ki v današnji dobi gmotnega izžemanja producira duševno.

Pri nas nimamo nobenega določenega merila, za gmotno odškodovanje duševnega dela. Kakor drugod, tudi tu nismo orientirani. Kdor ustvarja na umetniškem ali znanstvenem polju, ustvarja seveda po lastni prevdarnosti in potrebi in se malokdaj vpraša po tem, ali bo njegov trud tudi gmotno poplačan. Vzrok temu tiči morda v dejstvu, da se pri nas duševno delo smatra manj za poklic nego za nekake vrste sport, ki se ga umetnik in znanstvenik loti šele potem, ko ga je izčrpalo nekdanje življenje.

To naziranje je krivo in ga je treba popraviti. Ako imamo šele piclo število onih, ki žive za pero, čopič in dleto, s tem še ni dokazano, da se mora njihov poklic smatrati za misijo, ki lahko izhaja brez gmotne pomoči. Mi smo majhen in v tem oziru sila primitiven narod, ki tirja od svojih sinov nepravilno mero idealnega požrtvovanja tam, kjer se ideali stikajo z realnim življenjem. Mnogokrat čujem vprašanje, čemu ostane pri nas toliko duševnih delavcev sredi razvoja ali popolnoma ostavi panoge, ki so se jim nameravali posvetiti. Na to vprašanje je odgovor enostaven. Nad polovico izostale razvojne možnosti je treba pripisati na račun fakta, da mora naš intelektualni delavec poleg vsega drugega žrtvovati za svoje delo mnogo materialnih udobnosti, za katere ga ne očškoduje nihče.

perfidne vzmeti. Seje zlo, da mu ni videti ne sejca, ne zrna.

Kolegijalnost je sicer lepa reč, a prevdnost je še lepša! Prav je, če se kdo poteguje za pravice mladih impulzivnih tovarišev, a kdo nam dokaže, da ni vse to le taktična prevara, za katero gori prižgana bomba. Zato: proč z zaupanjem!

A mi pravimo: Proč s patriarhalnimi razmerami, proč s skaljenim vinom! Zreli smo dovolj, da ločimo dobro od slabega, zdravi dovolj, da izpijemo tudi najgrenkejšo kapljo zdravila, ki mu poznamo sestavo!

Kdor pa ne mara celih besed, samo zaradi nezaupanja, škodi sebi in stvari, kajti grše so tiste neizgovorene besede, ki si jih vsak nepoučeni mora sam misliti, nego tiste, ki jih je hotel povedati govornik stvari in nam vsem v korist!

Kolegijalnost ni banketno razpoloženje, ampak bojna fronta. Tja moramo vsi! In ko bomo v prvih vrstah, bomo šele tovariški! Vse drugo je bolna fraza! Za to pa nam je treba jasnih ciljev, čistega vina in brezpogojnega zaupanja. In če se ne moremo držati vsi za roke — držimo se za lase — a drug ob drugem!
 J. Ribičič.

Ker se pri nas le izjemoma lahko živi od duševne produkcije, imamo povsod nelepe zglede, kako se naši intelektualni producenti sami zapravljajo. Kajti kakor vsako drugo življenje, terja tudi življenje duševnega delavca trdno gospodarsko podlago. Šele na tej bazi more razviti svoje sile, in to tembolj, čimbolj je njegova ekonomska plat zasigurana.

Naši duševni delavci pa tudi sami mnogo grešijo v tem, da se njihov gospodarski položaj ne izboljša. Prvič žive vsak zase in na svojo pest, nihče ne vidi potrebnih interesov skupnosti. V tem pogledu so nekateri naši intelektualci naravnost malenkostni. Ker niso nikjer organizirani, tudi ne morejo najti primernega minimalnega merila za mezdo, ki bi jo morali terjati za svoje delo. S trdno in močno organizacijo bi se tudi tukaj dalo odpomoči. Korist od tega bi ne bili zgolj gmotnega pomena, temveč tudi moralnega.

Menim, da je skrajni čas, da se vsak naš intelektualni producent postavi na stališče načelne odškodnine za vsako svoje delo. S tem, da se posamezniki v korist čemur in komurkoli odpovedujejo gmotni nagradi za izvršeno duševno delo, kopljejo materialni grob samim sebi in drugim. Ako se stvar razvija tako še nadalje, potem bo sploh nemogoče, da postane med nami delo umetnika in znanstvenika poklic zase. Kaj pa sledi iz takega polovičarstva, je jasno: diletantizem. In tako postanejo diletanti tudi oni, ki imajo sicer pogoje, da bi se kdaj lahko razvili v mojstre.

Društvo umetnikov in znanstvenikov za naše kraje se snuje. Predno pa se sestanemo, treba, da povemo odkrito svoje misli o tistih principih, kateri bodo služili organizaciji za osnovo. Napisal sem te vrste v nadi, da jih bodo resno sprejeli in po potrebi izpopolnili vsi oni, ki jim ni duševno delo lahkomi-

seln sport, oddih in zabava, marveč poklic, ki je vreden, da se ga odškoduje vsaj na tisti gmotni način, ki ga ta poklic zahteva. Dolgo dovolj smo bili slovenski duševni delavci neupravičeni idealisti, iz ka-

terih so založniki, mecenji in drugi kovali lastno blagostanje. Čas je, da postanemo enkrat tudi realisti, od česar bomo imeli vsaj majhno praktično korist.
Stano Kosovel.

NAŠI GROBOVI.

† **Petar Bolonić.** Ne vjerujemo svojim očima. U jednoj talij. tršćanskoj novini čitamo osmrtnicu, kojom rodbina javlja naglu i preneglu smrt čestitog nam druga Petra Bolonića, nadučitelja u Sv. Petru u Sumi. Vidjesmo ga vesela i zdrava na skupštini 11. o. mjes. a već narednog dana, 12. već zavjek zatisnuo cći. Ne da nam se vjerovati ovoj kobnoj vijesti...! — Bilo mu jedva 56 godina. Skoro čitavo doba službovanja proživio je u Sv. Petru. Bio je uvijek veseo, uljudan, prijazan, kolegijalan; uvijek čestit, uvijek pošten! Narod i njegovi bivši učenici samo pohvalno se izrazuju o njemu. Bio valjan i zauzet učitelj samo učitelj djeci i narodu svomu, koji će ga nositi u srcu i spominjati zahvalom i poštovanjem. — Otrag par godina oćutio je i on nasilja. Zamoli dopust, što ga uživao do smrti u Trstu kod svog dragog sina Danila, višeg činovnika banke sa svojom kćeri.

Dobra mu supruga umrije otrag desetak godina. Živio je trijezno živeći samo za svoju porodicu i po-

vjerenu si djecu... Njegovom zaslugom otvori se u Sv. Petru već otrag tridesetak godina čitaonica! Bio sam i ja na svečanom otvorenju. Sjećam se događaja ko da to bilo tek jučer. Govorio je u crkvi, a onda pred crkvom narodu pop Jakić.

Iza govora zapjevamo pod lodonjom. U školi progovorio je narodu lijepo i oduševljeno naš, evo sada, pokojni drug P. Bolonić. Pomagao kod svečanosti i pokojni naš kolega, Mijo Buršić, koji počiva na juršičkom groblju kod Vodnjana i komu podiže spomenik naša učiteljska svijest. Sjećanja! Mi stariji živimo u prošlosti, u sjećanju! — ... Petre! ti ćeš živjeti u nama i narodu u samo ugodnom sjećanju, jer si bio pravi čovjek i učitelj. Boli me u srcu. Iza burne skupštine u Herpelju — Ti nam ugasnu. Je l' to puki slučaj?! Ili možda tuđa Te i uzbudjenost s nesloge gurnula u grob?!... S Tobom, Petre, izginula markantna učitelj. ličnost. Mi ne vjerujemo da si mrtav! — nosimo Te živa u duši svojoj i ne ćeš umrijeti u srcim našim... Samo preselivši se ne ćemo Te gledati. S Bogom, naš dobri sodruže, Petre! V. Š.

IZ ORGANIZACIJE.

POROČILO

izrednega občnega zbora «Učiteljskega društva za Trst in okolico», ki se je vršil dne 29. junija t. l. v prostorih svetoivanske ljudske šole.

Zborovanja se je udeležilo 80 članov od 147 vpisanih. Zborovanje, napovedano ob 10 h 30 min., se odpravi ob 11 h 30 min. radi nepredvidene zamude predsednika in malega števila članov, ki so posejili pivovarno «Dreher» proti sklepu odbora že pred zborovanjem.

V pozdravnem govoru obsoja predsednik t. l. Danu nediscipliranost članov, ki se izleta v pivovarno niso udeležili. To je znak nesolidarnosti. (Splošno mrmranje.)

Odgovori mu t. Kleinmayr: Bili smo pred šolo še pred naznanjeno uro in s tem pokazali, da smo vršili svojo dolžnost. Solidarnost dokažemo v delu. (Odobranje.)

Predsednik vztraja pri svojem: Ogleđovanje pivovarne zanima vse učiteljstvo. Nismo se udeležili poseta, da bi jeli in pili, ampak iz didaktičnih razlogov. (Ironični medklici.)

Na zahtevo t. Kleinmayr-ja se preide takoj do vprašanja imenovanj definitivnosti. Predsednik omenja, da je napravil tozadevno vse korake pri magistratu, urgiral pri opcijski komisiji za hitro nameščenje. Imenovanja pa se ne vrše, ker manjka še rešitev ene opcije.

T. K. Širok: Radi enega naj trpimo vsi? Imenovanja naj bi se vršila brez odlašanja!

Preds. pravi nadalje, da je šla deputacija dan pred občnim zborom do župana, ki pa je odsoten za štiri dni. Deputacija pojde ponovno v ponedeljek in predloži tozadevni memorial, kjer se naproša župan in komisija za šolske stvari, da dobrohotno vzame v pretres opravičeno željo slovenskih učiteljev. Opravičenost potrjujejo sledeči argumenti v memorialu:

1) Že devet let se ne vršijo definitivna imenovanja za učitelje; za italijanske kolege so se vršila v istem času dva ali trikrat.

2) Po premirju je mestni svet razveljavil imenovanja bivšega c. kr. komisarijata; za nova ni poskrbel.

3) Mnogi učitelji so kljub trinajstletni službi, še zmeraj začasni uslužbenci, izročeni, v slučaju boleznih in sličnih katastrof, na milost in nemilost cesti in revščini z družino vred.

4) Tako nadaljno postopanje bi vcepljalo slovenskemu učiteljstvu zavest zapostavljanja in nezaupanja napram oblasti, kar bi bilo v kvar medsebojnemu pomirjenju duhov.

T. Kleinmayr: Memorial bi bilo treba že vložiti. Na zadnjem občnem zboru se je urgiralo, naj se predsednik takoj zavzame za stvar. Zakaj vlačiti zadevo ad calendae graecas? To zavlačevanje je posledica malomarnosti odbora in predsedstva.

Preds.: Predsednik je tajnik! Tajnik ni delal! Vse je napravil predsedniku! Predložil se ni memorial, ker je bil župan v Rimu! Potem je bil obisk kraljeve dvojice in princa.

T. ca P. Birsa: Od zadnjega občnega zbora do danes je preteklo nad dvoje mesecev. Toliko časa se kralj in princ nista mudila v Trstu. Kljub obljubi predsednika in podpredsednika, da sestavita tozadevni memorial, je morala sama v neprimernem času sestaviti točke, ki jih je nekdo prestavil in dala tipkati v enem samem dnevu 5 izvodov memoriala. To je napravila v imenu tajnika. V tem času je ponovno opozorila predsednika in podpredsednika na dolžnost. Komaj dan pred občnim zborom je bil predsednik voljan iti na deputacijo.

Podpreds. Trobec: Priznava trud t. ce Birse. Memorial sta sestavila on in predsednik po navedenih točkah. Manjkala pa je potrebna statistika imenovanih in neimenovanih. Smatra vse te ugovore za prekanje, vidi v tem nezaupanje in zato odstopa.

T. Germek: Smatra te dogodke za nezdrav pojav v društvu in to obžaluje. Predsednik za nič — tajnik

za nič? Imejte nekoliko čuta! Pustimo prerekanje! Na delo!

Podpr. Trobec: Opaža needinost v društvu in povdarja, da se dogaja ista že v odboru samem. S takim odborom ne mara sodelovati. Izrazi ponovno svoj odstop. Z isto motivacijo poda tudi predsednik svojo demisijo. (Razburjenje po dvorani.)

T. Kleinmayr: Odgovori niso zadovoljili članov. Lista učiteljev za definitivna imenovanja je bila sestavljena že na Katinari. Statistika članstva je tajniška reč. Za spor v odboru ni vedel. Govori za svojo osebo in v imenu starejših tovarišev.

Predsednik in podpredsednik izjavita ponovno svoj odstop.

T. Germek obsoja njun odstop in ju pozivlja, da ostaneta. (Splošna konfuzija med zborovalci, predsednik zapusti svoje mesto, v kratkem se pa povrne.)

V tem trenutku vstane tajnik t. Taučar, konstatira letargijo v društvu in odboru, predloži resolucijo, zahteva popoln mir in nevmešavanje med čitanjem resolucije in nadaljnimi pojasnjevanji podpisanih. Nato čita resolucijo, glasom katere izstopa 5 članov iz odbora. (Glej poročilo v Uč. L. št. 19—20 dne 1. jul. t. l. str. 155.)

Po prečitani resoluciji vstanejo t. ce in t. Pahor Marija, Birsa Pina, Karel Pahor in Josip Mislej, ki podajo v daljših govorih komentar k posameznim točkam resolucije. Zaključni govore tajnik t. Taučar s pripombo, da se podpisani zavedajo resnosti svojega koraka, se strinjajo z navedenim popolnoma, so pripravljeni, da jih zadene vihra maščevanja, kar bi še bolj podprlo njihova izvajanja.

Kruha pa ne bodo vračali za kamen.

Nastane kaos. Medklici. Predsednik zapusti sobo. Tajnik se odstrani.

T. Germek: «Kot najstarejši član in predsednik Zveze stopim na mesto predsednika». Govori proti podpisanim v resoluciji v sovražnem tonu. (Protestni medklici.) Očita jim, da so v zvezi s t. Hreščakom, ki da je izjavil posl. Ščeku, da hoče Zvezo razbiti. (Grohot in medklici trajajo.)

Grupacije posameznih skupin; zborovanje se vrši v znamenju anarhije. Poizkusj posameznikov za pomirjenje duhov brezuspešni. Po daljšem času se t. l. Vouku posreči, da obvlada s svojim odločnim nastopom, situacijo. Povdarja potrebo treznosti in predarnosti, ker drugače grozi društvu vsled anarhije poguba. Konstatira v nastopu podpisanih zdrav pojav, ki kaže voljo in zanimanje za društveno delo, dvomi o resničnosti očitanih glede Hreščakovih vplivov in zahteva, naj prisotni trezno in preudarno razsojajo o resničnosti v resoluciji navedenih točk in opravičenosti vzrokov, ki so nezadovoljneže pripeljali do tega koraka.

Na splošno željo prevzame t. Iv. Vouk začasno predsedništvo. Obsoja predsednika, ker je v najkritičnejšem trenutku zapustil svoje odgovorno mesto, ko bi moral zavrniti napade in se braniti, kakor to zahteva čast predsednika in pravila društva.

T. I. Daneu: Jaz se poživžgam na pravila!

Na zahtevo zač. pr. se tajnik vrne in čita resolucijo točko za točko. O prvi točki, tikajoči se bivšega predsednika se je vnela debata, v katero so posegli t. Daneu, Kleinmayr in drugi. Zaključni jo z. preds. s konstatacijo, da ne uživa bivši predsednik t. I. Daneu splošnega zaupanja.

Druge točka obravnava razmerje med učitelji in

voditelji. Govorijo t. Kleinmayr, Germek, Trobec in podpisani v resoluciji.

T. Kleinmayr: Podpisani odstopajo iz 2 razlogov: radi cincanja predsednika in medsebojnih ribanj na šolah. To ne spada pred občni zbor. Podobne slučaje je treba v odboru presejati do zadnjega. Nerešljive spore razsoja razsodišče. Prizadetim je zadnja inštanca sklic na občni zbor. Navedenih slučajev ne more soditi — hoče nadaljnih pojasnil.

T. Taučar: Tu ne gre samo za podpisane, ki so večinoma neprizadeti, gre za ureditev medsebojnih odnošajev med člani in odpravo krivic.

T. Kleinmayr: Mladim pustimo, da delujejo v društvu, v Zvezi, povsod. Kritizirali pa bomo objektivno, kaj je Zveza storila, odkar se nahaja v rokah mladih. Nočemo razdirati, ampak zidati. Mladi očitajo starejšim iste napake, ki jih sami zagrešajo. Upoštevati je treba delo in današnje razmere, ki so hušje nego kdaj poprej. Zavzemamo se za tiskovine, važnejše stvari opuščamo. Kar se tiče pridobitev jezikovnih pravic v tiskovinah, imamo tu troje: podedovane, priborjene in navržene tekom vojne.

T. Taučar: Tako govorjenje napravlja utis, da se hoče ločiti stranka mladih in stranka starih. Osti ni obrnjena samo proti starim. Malomarnost za društveno delovanje se opaža tudi pri mladih.

Preds. pozivlja k stvari:

T. Germek: Razprava radi voditeljev naj odpade, ker so obtoženi odsotni. Za pravično sodbo je treba slišati oba zvona. Podpisanim očita, da se v odboru 5 odbornikov ni znalo uveljaviti.

T. Taučar čita iz zapisnika svoja izvajanja izza druge odb. seje.

T. Kleinmayr: Slučaji z vsemi podatki naj se razpravljajo pred posebnim razsodiščem, ki se ima izvoliti. Vsaka stranka voli svojega zastopnika. Ugotoviti je treba, koliko je resnice na tem. Posplošiti slučajev ne gre.

Z. preds. zaključni debato: Spori med voditelji in učitelji so spori med sočlani. Spadajo pred občni zbor. Ker pa obtoženih ni, se ta zadeva prepusti razsodišču. (Soglasno sprejeto.)

Debata o tretji točki resolucije se zaključni s tem, da občni zbor prizna malomarnost članov.

Pri obravnavi naslednjih točk se duhovi znova vznemirijo. Ali je voditelj oblast? Priznava se oblast voditelja v šoli. Svoje avtoritete pa ne sme izrabljati ne v pravno ne v gmotno škodo učiteljstva, kar mu narekuje čut človečnosti in obstoječi zakoni. V društvu pa je voditelj popolnoma enakopraven član, kakor vsi drugi.

T. I. Daneu: Kadar voditelj krivično ravna, sme učitelj nastopiti. Posreduje v tem slučaju razsodišče. (Sprejeto.)

Volitev razsodišča.

Po dolgem debatiranju se sprejmejo sledeči predlogi:

Razsodišče v stari obliki ostane. Namesto odstopivšega t. Kleinmayr-ja izvoli občni zbor še enega člana razsodišča. Sprejeto z 31 glasovi — proti 19.

Spori naj se rešijo prijateljsko. Vsaka stranka voli svojega zastopnika. — V svrhu poravnave se nalaga odboru, da pove prizadetim strankam, naj si tekom 2 tednov izberejo svojega zastopnika v razsodišče, tretjega člana voli občni zbor.

Predsednik stavi zadnji predlog t. Kleinmayr-ja na glasovanje. (Sprejeto s pretežno večino.)

S 40 glasovi se izvoli t. Miklavčič kot predsednik razsodišča. Njegova naloga je, da skliče člane raz-

sodišča in prizadete stranke v svrhu poravnave sporov.

Odstop odbora.

Pride se k vprašanju odbora. Večina je zato, da odbor ostane, ker grozi drugače anarhistični razpad društva. Pri prihodnjem obč. zboru bi prišla volitev predsedništva in odbora na dnevni red.

Po dolgih, brezuspešnih poizkusih, ohraniti stari odbor obvelja predlog t. Germeka, da se poveri vodstvu društva do prihodnjega obč. zbora članom, ki ostanejo in so: Čok Anica, Križman Nazarij, Miklavčič Mirko, Ribičič Josip, Scheimer Anica, Širok Albert.

Šele po tem pride občni zbor do obravnave prve točke dnevnega reda: Tiskovine.

V tekočem šolskem letu so dobile slovenske šole samoitalijanske tiskovine. Na odborovi seji je bilo sklenjeno, da se protestira proti dostavljanju in izpolnjevanju samoitalijanskih tiskovin in se zahteva dvojezičnih posebno kar se tiče dnevnikov, tednikov, izpričeval, odpustnic, pozivnic in končnih registrov. Letošnjim končnim registrom se doda še slovenski tekst, v prihodnjem šolskem letu pa samoitalijanske tiskovine odločno odklonijo. Ta grozilni pasus je bil sporna točka, okoli katere se je vila debata.

Ves občni zbor pa se je strinjal v tem, naj bodo goriomenjene tiskovine dvojezične. Po mnenju nekaterih, je bilo udejstvovanje pasusa usodno za naše šole. Treba bi bilo javnost zainteresirati za stvar potom zastopnikov in časopisja. Ljudstvo naj se potem izreče proti enojezičnim tiskovinam. Predlog, da se zadeva dvojezičnosti tiskovin prenese do konca počitnic, pade. Večina zborovalcev je bila mnenja, da je treba odločne poti in zato, naj bi grožnja v protestu ostala neizpremenjena.

Preds. se postavi na nevtrarno stališče. Omenja pa, da je treba v slučaju, da grožnja ostane izvajati posledice, če ne se učiteljstvo kompromitira.

Ker je zadeva resna, sklene občni zbor, da se glasovanje o grozilnem pasusu sprejme le z dvetretjinsko večino. Da pasus ostane je glasovalo 34 zborovalcev, proti 15. Ni glasovalo učiteljstvo priv. šole. (Propadlo.)

RAZNO

Na umetniški šoli «Probuda» v Ljubljani je končalo šolsko leto dne 24. junija. Ustanovljena je bila pred dvema letoma in je prva šola v Sloveniji, ki ima iste akademične predmete in predavanja, kakor druge slikarske visoke šole. Na šoli se goje: portreti, akti, draperija, nar. ornamentika kompozicije, perspektiva, arhitektonsko oblikoslovje in anatomija. Poleg tega ima še dva posebna tečaja za grafiko in fotografijo.

Razstava za preteklo šolsko leto bo otvorjena v začetku oktobra.

V prihodnjem letu se ustanovi še tečaj za slikanje na fresko (stud. slikar Ogrin) in kiparstvo (prof. akad. kipar Bernekar). Učiteljski zbor sestavlja dvanajst najboljših umetnikov in znanstvenikov. Vodja šole je akad. slikar Franjo Sterlè. Vpisovanje za prihodnje leto se vrši koncem septembra. —

«Opičja govorica.» V šesti številki «Novega Roda» v kottičku — pouk in zabava — je objavilo uredništvo opis «Opičja govorica». Nisem poklican zato, da bi kritiziral in razdiral; vendar

Predlog, da člani odklonijo samoitalijanske tiskovine pade. Obvelja končno preds. predlog: Odboru, ki je ostal, se nalaga, da nadaljuje delo za dosego dvojezičnih tiskovin.

Vprašanje o tiskovinah, glavna točka občnega zbora ostane nerešena.

Razno.

Prečita se poziv na sodelovanje pri prosvetnem društvu «Prosveta». Oglasi se k besedi t. I. Vouk. Ker je z. predsednik osebno prizadet, predseduje nadalje tajnik t. Taučar.

T. I. Vouk pojasni svojo in Ribičičevo zadevo pri društvu «Prosveta». Je mnenja, da «Prosveta» ne mara samostojnih učiteljev, ampak samo take, ki kimajo. Povdarja, da ne govori kot predsednik in da so njegova izvajanja le informativna. Noče vplivati na zborovalce, ki naj zavzamejo samostojno stališče.

T. Kleinmayr: Ne more soditi, ker nima pojasnil z druge strani. Učiteljstvo ni bilo žaljeno. Ne apatije proti «Prosveti».

T. Ribičič nima proti privatnemu sodelovanju ničesar. Oficijelno ne, ker «Prosveta» ni apolitična. Iz istih vzrokov ne mara t. A. Širok nobenega zastopnika.

Na Germekov predlog se izvoli t. I. Vouk za zastopnika Učit. društva pri «Prosveti».

Predlog t. Kosiča, naj bi se društvena pravila tiskala za vse člane, se vzame na znanje.

Burno zborovanje konča ob 16 h 30 m.

T. tajnik.

Javljamo hrv. učiteljstvu Pazina, da je dosadašnja društ. blagajničarka kol. Zora Šephar u sporazumu s predsednikom izručila društ. blagajnu kol. Davorinu Ribarić-u u Slumu kod Buzeta, na čiji naslov odselje nek se šalje članarina. Ujedno pozivljemo kotarske društ. predstavnike da redovito mjesečno sakupljaju članarinu u svojem okolišu, čime se kani olakotiti isplaćivanje članarine. Molimo i zaklinjemo kolege i kolegice, da poravnaju svoj dug napram društvu. Zatezanjem i odgadjanjem jedino sebi oteščava se mogućnost nesjetljivog isplaćivanja. — Bez reda i žrtava nema napretka! — Predsjednik.

si dovoljujem nekaj opazk glede zaključnega stavka tega opisa, ki se glasi: «Tako je Garner dokazal, da zna opica misliti in govoriti».

Ta stavek — če ne ves opis — bi prav lahko izostal, kajti otroci prav lahko sami izvajajo iz njega sofisticne krive sodbe. Iz tega, da znajo opice izražati devet besed in morda še več, ki so pa prav gotovo biološko-praktičnega značaja t. j. važni za ohranitev življenja — izvirujoči iz potreb, še nikakor ne moremo trditi, da zna opica govoriti in misliti še manj pa izražati najbolj vzvišena čustva in izpovedovati misli o najabstraktnějšíh resnicah. Niti ne morejo dopovedati o predstavnih vsebini izraženih čustev ne o razlikovanju čustvenih vzklikov.

Govor je vendar izraz višjih umskih darov, ki jih gotovo nimajo takozvane «Menschenaffen», Šimpanze, niti «Tschege» v južnem Kamerunu ali Ameriki.

Sicer sta govor in razum zavisna drug od drugega in v najtesnejši medsebojni zvezi.

Skratka: Tak opis, s takimi zaključnimi stavki, ki so «večni kameni spotike» spada n. pr. v kakšno znanstveno revijo, ne pa v naš lep mladinski list, ki je drugače vedno napolnjen z umetniškim gradivom!
L. Žerjav.